

mgr M. Cwiok

Kacper Kulczycki

**Tranzystor bipolarny
Wzmacniacz tranzystorowy**

Warszawa 2001

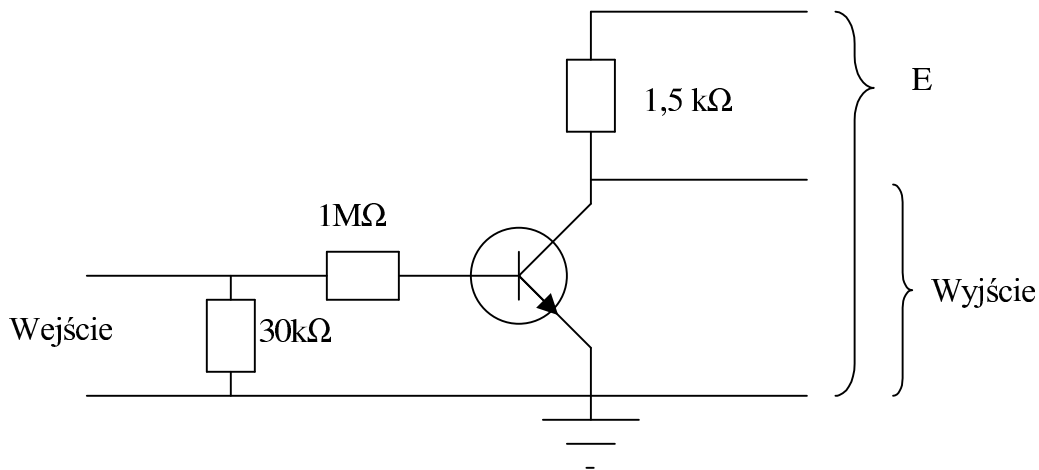
Wstęp

Celem ćwiczeń jest zapoznanie się z tranzystorem bipolarnym, wyznaczenie jego charakterystyk $I_C(U_{CE})$ dla różnych prądów bazy. Oraz zbadanie wzmacniacza o wspólnym emiterze.

Ćwiczenie1

Teoria

Układ badawczy przedstawia rys.1:

rys.1

Pomiar napięcia E, z zasilacza stałego wejścia U_{WE} i wyjścia U_{WY} , umożliwia w oparciu o

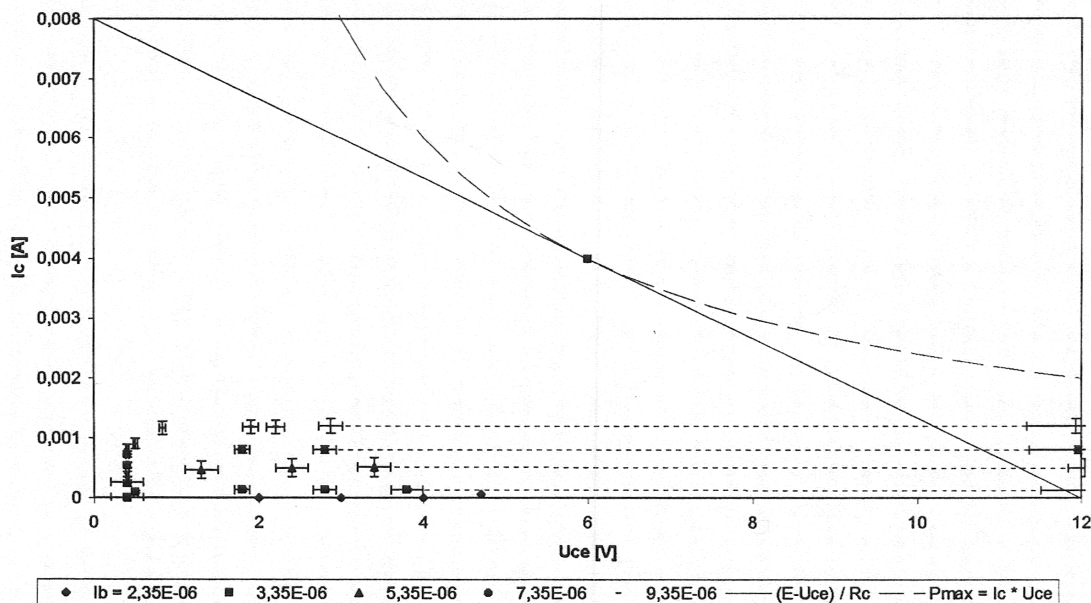
wzory $I_B = \frac{U_{WE} - 0,65V}{R_B}$, $I_C = \frac{E - U_{WY}}{R_C}$, $U_{CE} = U_{WY}$ obliczenie I_B, I_C, U_{CE} .

Napięcie E pochodziło z generatora. Było sygnałem liniowo narastającym o wartościach od 0 do 5 V i częstotliwości 1000 Hz.

Pomiar zależności $U_{WY}(E)$ dokonano dla kilku napięć U_{WE} w zakresie od 0 do 10 V (z krokiem co 2V)

Wyniki i ich dyskusja

Rodzina charakterystyk tranzystora bipolarnego

Na powyższym wykresie wartości otrzymane z pomiarów zostały przedłużone do $U_{CE} = 12\text{ V}$ dla każdej z serii danych (poziome linie przerywane). Uzyskane wyniki są zgodne z teorią, która mówi, że prąd kolektora I_C zależy od prądu bazy, lecz słabo (albo wcale nie) zależy od napięcia kolektor - emiter U_{CE} . Widoczne na grafie odchylenia dla małych U_{CE} wynikają z tego, że wywołanie przepływu prądu kolektora I_C jest możliwe dopiero po przekroczeniu napięcia przewodzenia przez U_{BE} (czyli U_{WE}). Dla złącza krzemowego z doświadczenia wynosi ono $0,65\text{ V}$.

Prosta obciążenia $U_{CE} = E - R_C I_C$ (gdzie R_C rezystor pracy) oraz hiperbola mocy $P_{MAX} = I_C U_{CE}$ nie przecinają zmierzonych charakterystyk w punkcie pracy ($U_{CE}; I_C$) = (6 V; 0,004 A). Optymalny prąd polaryzacji bazy I_{B0} znajduje się w następujący sposób:

Oblicza się średni wzrost I_C odpowiadający prądowi bazy I_B ; wynosi on $3,5 \times 10^{-4}\text{ A}$, oblicza średni wzrost I_B dla każdej z serii danych ($2 \times 10^{-6}\text{ A}$). Zakładając, że dla wyższych I_B odpowiadający im wzrost I_C będzie taki sam, (co nie wydaje się być złym przybliżeniem ponieważ podobną tendencję wykazują pomiary) wyznacza się wartość I_C na wysokości punktu pracy: $I_C = (E - 6\text{V}) / R_L = 0,004\text{ A}$. Z proporcji (obliczony współczynnik proporcjonalności wynosi 8) końcowy wynik:

$$I_{B0} = 2,5 \times 10^{-5}\text{ A},$$

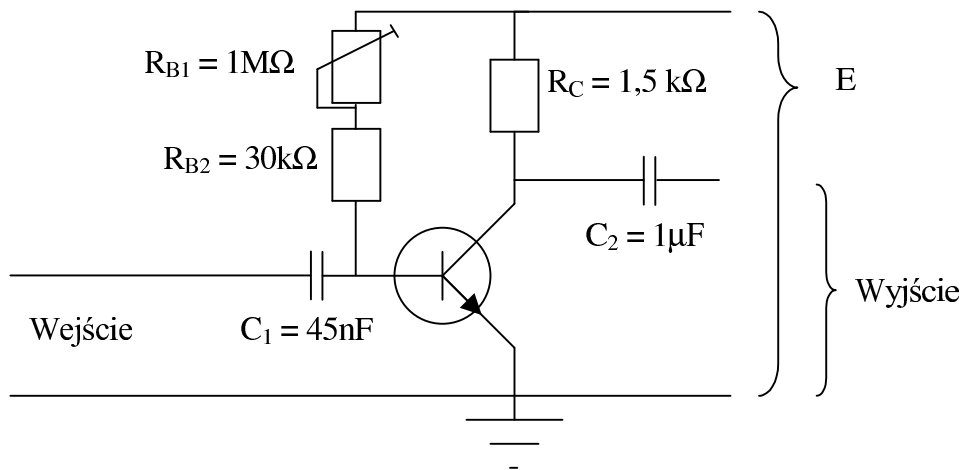
Obliczając wartość rezystora R_B z zależności na prąd w obwodzie polaryzacji bazy

$E = 0,65\text{ V} + I_{B0} \times R_B$, zatem $R_B \approx 447\ \Omega$. Jest to wartość przybliżona, a niedokładność wyniku z metody jaką się posłużono.

Ćwiczenie2

Teoria

Wzmacniacz zmontowany został według schematu na rys.2:

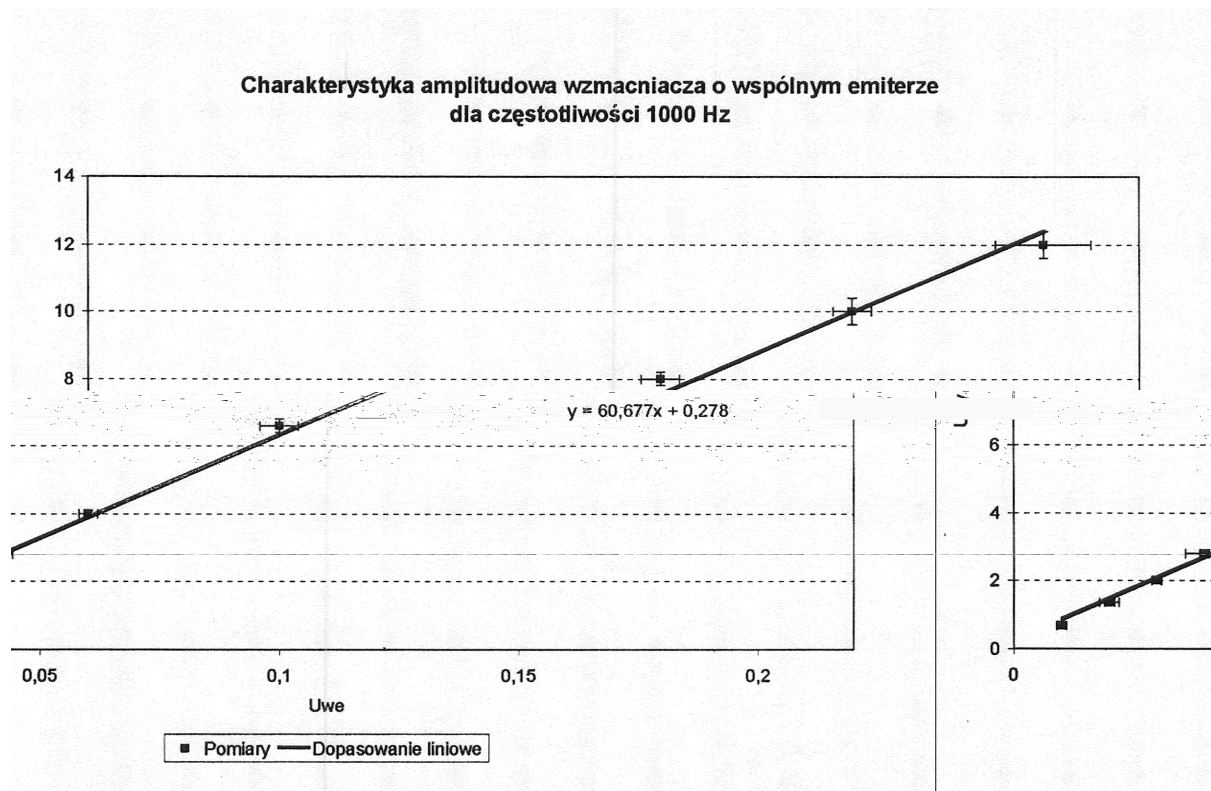
rys.2

Układ zasilony napięciem stałym $E = 12V$. Optymalny punkt pracy tranzystora w badanym wzmacniaczu osiągany przy napięciu kolektora $6V$ uzyskanym poprzez regulację opornika R_{B1} .

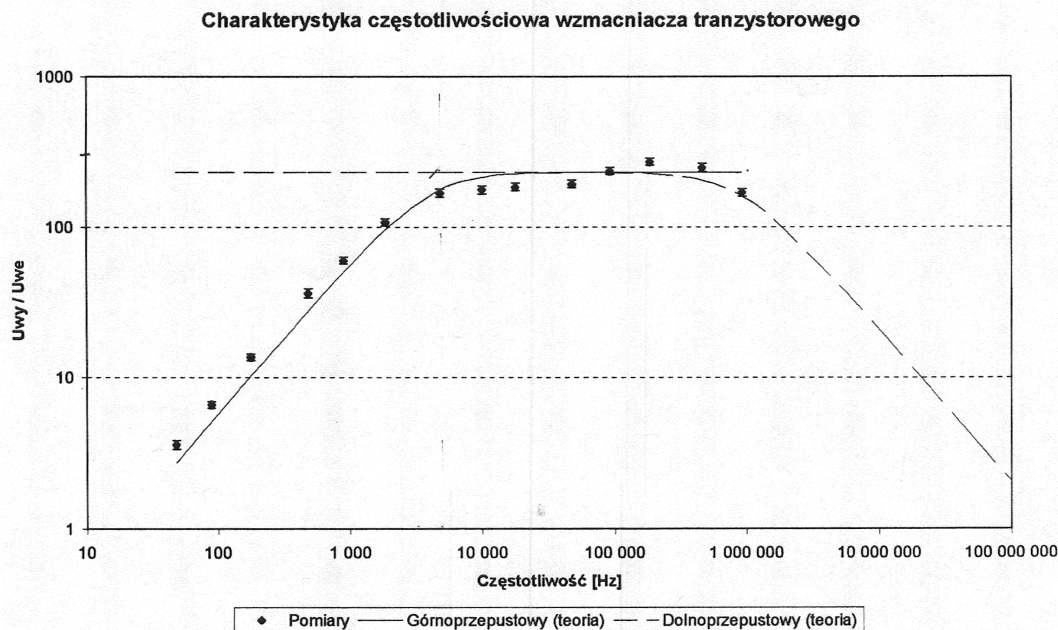
Na wejściu podany sygnał sinusoidalny o częstotliwości 1000 Hz . Wyznaczone $U_{WY}(U_{WE})$ w całym zakresie amplitud jakie udało się zmierzyć za pomocą oscyloskopu. Po określeniu obszaru liniowej pracy wzmacniacza do danych doświadczalnych dopasowano metodą najmniejszych kwadratów prostą $Y = kX + b$, gdzie $Y = U_{WY}$, $X = U_{WE}$, k – wzmacnienie układu.

Wyniki i ich dyskusja

W wyniku aproksymacji: $k = 60 \pm 2$

Charakterystyka częstotliwościowa wzmacniacza $U_{WY} / U_{WE}(V)$ dla amplitudy sygnału wejściowego dobranej tak aby następowało przetwarzanie liniowe w całym zakresie f wygląda następująco:

Na powyższym wykresie do zbroczy narastającego i opadającego charakterystyki częstotliwościowej aproksymowałem odpowiednio charakterystykę filtra górnoprzepustowego i dolnoprzepustowego.

Częstota graniczna wzmacniacza $\nu_{G1} = k_{MAX} / \sqrt{2} = (4000 \pm 80)$ Hz, gdzie $k_{MAX} = 230$ (odczytane z wykresu); krzywa teoretyczna filtra górnoprzepustowego odpowiada układowi utworzonemu z pojemności $C_1 = 45$ nF i rezystancji wejściowej $R = (\nu_{G1} \times C_1)^{-1} = (880 \pm 20)$ Ω .

Częstota graniczna wzmacniacza $\nu_{G2} = k_{MAX} / \sqrt{2} = (900 \pm 20)$ kHz,

Częstota graniczna ν_T tranzystora (częstota, dla której $\beta(\nu_T) = 1$) wynosi 200 MHz (odczytane z charakterystyki teoretycznej filtra dolnoprzepustowego).

Opór $R_B = 450 \pm 45$ Ω wyznaczona z charakterystyk tranzystora (z powodu szacunkowej metody wyznaczania przyjąłem niepewność na poziomie 10%) zgadza się ze zmierzoną wypadkową rezystancją pary rezystorów $R_{B1} + R_{B2} = 480$ Ω w granicy błędu.

Zastanawiająca jest dość duża rezystancja wejściowa wzmacniacza ok. 900 Ω . Możliwym wytłumaczeniem jest fakt, iż wartość tą otrzymano z charakterystyki układu różniczkującego, przy czym należy wziąć poprawkę na wpływ sprzężenia AC w oscyloskopie, które ujawnia się właśnie dla małych częstotliwości, czyli w obszarze wzrastającego zbrocza charakterystyki filtra górnoprzepustowego.

Zbrocze opadające charakterystyki wzmacniacza wynika zapewne z pasożytniczych pojemności tranzystora pomiędzy bazą a emiterem, która wraz z rozproszoną rezystancją bazy tworzy filtr dolnoprzepustowy. Częstota graniczna tranzystora jest przeszło 200 razy większa (200 MHz) od górnej granicy pasma przenoszenia wzmacniacza (0,9 MHz).